



## STINGEREA OBLIGAȚIILOR PRIN COMPENSARE ȘI CONFUZIUNE ÎN PROCEDURA INSOLVABILITĂȚII

Alexandru PRISAC,  
magistru în drept, lector universitar, USEM

### SUMMARY

In this article we aimed to analyze some essential features of set-off and merger as ways of termination obligations in insolvency procedure. In particular, attention is drawn to the conditions in which the set-off and merger in the insolvency procedure. We also analyzed some aspects of evolving regulations on insolvency in Moldova, and we specified certain legislative mistakes on merger of debt.

**Keywords:** set-off, merger, obligation, debt, termination, insolvency

### REZUMAT

În acest articol am urmărit analiza unor particularități esențiale ale compensării și confuziunii ca moduri de stingere a obligațiilor în procedura insolvenței. În particular, o atenție deosebită este acordată condițiilor în care se realizează compensarea și confuziunea în procedura insolvenței. De asemenea, am analizat unele aspecte privind evoluarea compensării în reglementările privind insolvența în Republica Moldova, am specificat anumite inadvertențe de ordin legislativ în privința confuziunii.

**Cuvinte-cheie:** compensare, confuziune, obligație, creanță, stingere, insolvență

**Introducere.** *Compensarea și confuziunea* sînt moduri de stingere a obligațiilor prevăzute expres de Codul civil al Republicii Moldova (art. 651– 661) [1]. Potrivit art. 651, alin. (1) din Codul civil al RM, „compensarea este stingerea reciprocă a unei obligații și a unei creanțe opuse, certe, lichide, de aceeași natură și exigibile”. În ceea ce privește confuziunea, aceasta nu este definită expres de Codul civil al RM, dar sînt stipulate condițiile în care poate avea loc. Conform art. 661 al CC al RM, „obligația se stinge în cazul în care o singură persoană întrunește calitatea de creditor și cea de debitor (confuziunea). În unele cazuri, dacă confuziunea încetează să existe, efectele ei încetează de asemenea”.

Analiza acestor două moduri de stingere a obligațiilor în procedura insolvenței ne-a trezit interes deoarece Legea Republicii Moldova a insolvenței [4] comportă anumite particularități specifice în aplicarea compensării ca mod de stingere a obligațiilor, iar aspectele legate de confuziune sînt mai lesne evidențiate în ansamblu cu compensarea.

**Metode aplicate și materiale utilizate.** Pentru investigațiile efectuate în această lucrare au fost

utilizate mai multe metode de cunoaștere: analiza, sinteza, analiza comparată și logica. Cu precădere, metoda comparată permite evidențierea elementelor esențiale în analiza celor două moduri de stingere a obligațiilor, comune ambelor și specifice fiecăruia în parte.

### Rezultate obținute și discuții.

Unii autori, cum ar fi C. Hamangiu și alții [3, p. 387], definesc confuziunea ca întâlnirea asupra aceleiași persoane a calității de creditor și de debitor, care sînt incompatibile. Totuși, autorii susțin că confuziunea nu este un mod de stingere a obligațiilor, dat fiind faptul că pe calea ei nu se stinge o obligație, cum sînt executarea obligațiilor și compensarea.

Nu susținem poziția acestor autori. Considerăm că dacă raportul juridic obligațional își găsește încetarea în urma întrunirii de către aceeași persoană a calității de creditor și debitor, recunoașterea stingerii lui prin efectul legii reprezintă un mod de stingere a obligațiilor.

Ambele moduri par a avea un mecanism similar de stingere a obligațiilor, unii autori punînd chiar semnul egalității între ele. Astfel, Колер И. și М. Егорова [12, p. 138] fac o asemănare între mecanismul compensării și cel al con-

fuziunii (întrunirea de către o singură persoană a calității de creditor și debitor). Autorul Колер И. prin compensare înțelege o „ficțiune” a executării obligației, fiind un act cu sine însuși sau o plată făcută pentru sine însuși [apud 12, p. 138].

Unii autori se opun vehement unor astfel de opinii, considerînd confuziunea un mod distinct de stingere a obligațiilor în raport cu compensarea. Autorul rus Т. Р. Фахретдинов [14, p. 23] critică opinia similitudinii dintre compensare și confuziune. După părerea sa, încercarea de a defini compensarea prin întrunirea de către aceeași persoană a calității de creditor și de debitor este una sortită eșecului, deoarece confuziunea se aplică numai față de o singură obligație, iar în cazul compensării acestea sînt două. Pentru el, această construcție este una artificială, nefiind clar prin ce se exprimă împrumutarea de a-și plăti sie însuși [14, p. 23].

În ceea ce ne privește, găsim oportună identificarea doar a unor elemente de similitudine între compensare și confuziune. Considerăm că opinia autorului Колер И., totuși, caracterizează parțial mecanismul compensării. Elementul important ce stă la baza ambelor mecanisme este întrunirea con-



comitentă a calității de creditor și debitor de către persoanele care sînt subiecți ai acestor moduri de stingere a obligațiilor. Prin urmare, în esență aceste două moduri de stingere a obligațiilor funcționează pe baza aceluiași mecanism, doar că obiectul acestuia diferă prin obiectul stingerii obligațiilor, și anume: confuziunea stinge doar o singură obligație, iar compensarea stinge două obligații. Totodată, atît în cazul confuziunii, cît și în cazul compensării raporturile obligaționale încetează în virtutea întrunirii de către subiecții acestui raport juridic a calității de creditor și de debitor.

Compensarea în procedura insolvenței este reglementată de prevederile art. 82 din Legea insolvenței, care împuternicește administratorul sau lichidatorul să stabilească posibilitatea stingerii obligațiilor prin compensare (alin. 1).

Un loc aparte în reglementarea compensării revine efectelor produse din momentul intentării procesului de insolvență asupra creanțelor compensabile. Potrivit art. 82, alin. (2) din Legea insolvenței a RM, „în cazul în care un creditor chirografar este, la momentul intentării procedurii de insolvență, îndreptățit în baza legii sau a contractului la compensare, acest drept nu este afectat de intentarea procedurii”.

Momentul intentării procedurii de insolvență este prevăzut diferit în legea-cadru a insolvenței în diferite state. De exemplu, în sistemul de drept civil german, momentul intentării procesului de insolvență afectează creanțele de a fi compensate în următorul mod: *dacă creditorul la momentul intentării procesului de insolvență avea dreptul la compensare, intentarea procesului de insolvență nu afectează exercitarea acestui drept. Dacă dreptul la compensare a apărut pe parcursul procesului de insolvență, acesta poate fi*

*realizat numai atunci cînd s-au îndeplinit toate condițiile de executare a obligației.*

În ceea ce privește legislația civilă a Franței, compensarea reciprocă a obligațiilor în perioada de observație este recunoscută ca plată și acest act juridic este recunoscut nul. Cu alte cuvinte, în dreptul francez compensarea în procedura insolvenței nu este admisă. În sistemul de drept englez, aplicarea compensării în procedura insolvenței este obligatorie. Totuși dreptul la compensare trebuie exercitat pînă la intentarea procesului de insolvență [13, p. 74].

La nivelul Uniunii Europene sînt stabilite anumite obiective pentru toate statele-membre privind posibilitatea exercitării dreptului la compensare în procedura insolvenței. Art. 3 din Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemul de plăți și decontare a titlurilor de valoare [2] stipulează: „Ordinele de transfer și compensare produc efecte legale și, chiar în cazul procedurii de faliment aplicate unui participant, sînt opozabile terților cu condiția ca ordinele de transfer să fi fost introduse în sistem înainte de momentul declanșării procedurii de faliment [...]”. Directiva adoptată în vederea concretizării obiectivelor înaintate mai mult în sistemul bancar asigură exercitarea dreptului la compensare în procedura insolvenței, dacă creanța a apărut înainte de declanșarea acestei procedurii.

Regulamentul Consiliului Uniunii Europene privind procedurile de insolvență [9] acordă posibilități debitorului să ceară stingerea obligației prin compensare în procedura insolvenței. Conform art. 6, alin. (1) din Regulament, „deschiderea procedurii de insolvență nu afectează dreptul unui creditor de a invoca compensarea creanței sale cu cea a debitorului asupra

sa, dacă o astfel de operațiune este permisă de legea aplicabilă creanței debitorului insolvent”.

Posibilitatea de a fi compensate creanțele reciproce în procedura insolvenței este admisă de legislația Republicii Moldova. Astfel, este apreciable faptul că Legea Republicii Moldova a insolvenței din 29 iunie 2012 [4] corespunde obiectivelor Comunității Europene privind aplicarea compensării în procedura insolvenței, fapt ce a avansat mult Legea Republicii Moldova cu privire la faliment din 03 ianuarie 1992 [5], care nu prevedea posibilitatea aplicării compensării în procesul de faliment.

Autorii români Ion Turcu și Andreea Szombati [11, p. 41-42] critică dur preluarea textului Regulamentul Consiliului Uniunii Europene privind procedurile de insolvență inclus în Legea României privind procedura insolvenței [6], care admite aplicarea compensării în procedura de insolvență. Autorii consideră că se încalcă ordinea ierarhică a satisfacerii creanțelor creditorilor. Considerăm că această opinie este una fundamentată, însă critica respectivă o apreciem numai în limitele sistemului Legii insolvenței a României, deoarece autorii abordează probleme ce țin de întregul sistem al insolvenței în dreptul românesc.

În viziunea noastră, pornind de la opinia autorilor autohtoni Nicolae Roșca și Sergiu Baieș, care consideră că unul dintre motivele de imposibilitate a onorării obligațiilor de către persoana juridică în insolvență este insuficiența numerarului sau, cu alte cuvinte, existența unei insolvențe relative [10, p. 250], compensarea reprezintă în acest caz și o măsură adecvată de soluționare puțin parțială a acestei probleme. Prin urmare, este oportun de a fi pusă această soluție la îndeșina participanților procesului de insolvență.



Dispozițiile art. 82 din Legea insolvenței din 29 iunie 2012 stipulează un mod al compensării în procedura insolvenței asemănător celui german. Potrivit art. 82, alin. (5), lit. „a” și „b” din legea respectivă, compensarea nu poate fi aplicată dacă: „a) creanța creditorului față de masa debitoare a apărut după intentarea procesului de insolvență; b) creditorul a obținut dreptul de creanță față de debitor de la un alt creditor după intentarea procedurii de insolvență”. Normele prohibitive menționate interzic compensarea unei creanțe care a apărut după intentarea procesului de insolvență. Prin urmare, compensarea poate fi admisă în procedura de insolvență numai în privința unor creanțe născute pînă la intentarea acesteia.

Dreptul la compensarea reciprocă a acestor creanțe nu este împiedicat de intentarea procesului de insolvență. Întrunirea condiției exigibilității creanței nu are importanță dacă a fost întrunită pînă sau după intentarea procedurii de insolvență (alin. 4, art. 82 din Legea insolvenței), după cum nici dreptul la compensare al creditorului chirografar nu poate fi afectat de intentarea procedurii de insolvență (alin. 2).

Legea insolvenței stabilește explicit care sînt atribuțiile administratorului insolvenței [8, p. 260]. Competența de a examina creanțele în privința cărora este posibilă aplicarea compensării îi aparține administratorului sau lichidatorului, în funcție de etapa procesului de insolvență. Din interpretarea prevederilor art. 82, alin. (1) din Legea insolvenței rezultă că din oficiu administratorul sau lichidatorul poate stabili posibilitatea aplicării procedurii de achitare prin compensare sau la solicitarea creditorului sau debitorului.

Investigînd prevederile Legii insolvenței, constatăm că admi-

terea compensării creanțelor reciproce în procedura insolvenței are loc pe două căi: 1) prin hotărîrea instanței de judecată de admitere a încetării procedurii de insolvență fără radierea debitorului din registrul de stat al persoanelor juridice sau din registrul de stat al întreprinzătorilor individuali (art. 178 alin. 3); 2) acceptarea planului procedurii de restructurare de adunarea creditorilor și confirmarea lui prin hotărîrea judecătorească devenită irevocabilă (art. 202 și 206). Potrivit art. 190, alin. (5), lit. „j” din Legea insolvenței, drept măsură adecvată pentru punerea în aplicare a planului procedurii de restructurare este stingerea creanțelor validate prin compensare. Această măsură este inclusă în conținutul planului procedurii de restructurare. Astfel, ea este pusă în aplicare numai după admiterea și confirmarea planului procedurii de restructurare în condițiile legii.

Condițiile în care se realizează **confuziunea** sînt puțin reglementate de prevederile Legii insolvenței a RM, care stipulează prevederi privind compensarea în conținutul art. 165 (Conținutul tranzacției), art. 190 (Conținutul planului procedurii de restructurare); art. 222 (Proiectul planului procedurii accelerate de restructurare).

Reglementările menționate nu stabilesc momentul în care se poate produce confuziunea, ceea ce nu este o caracteristică pentru reglementările compensării. O astfel de prevedere nici nu este oportun să existe, din considerentul că „confuziunea operează prin concursul calităților de creditor și debitor principal, eliberează pe fidejutori” [3, p. 387]. În toate cazurile cînd sînt întrunite condițiile confuziunii și are loc stingerea obligațiilor. Totuși, observăm că în cazul procedurii insolvenței confuziunea trebuie specificată în anumite acte pentru a fi stinsă obligația. Astfel, potrivit art. 222, alin. (1), lit. „c”,

„planul procedurii accelerate de restructurare a debitorului trebuie să prezinte, în mod detaliat, procentul preconizat de satisfacere a creanțelor, ca urmare a implementării măsurilor de redresare propuse, precum: amînări sau reeșalonări la plata creanțelor, stingerea totală sau parțială a unor creanțe sau numai a dobînzilor ori a penalităților de întîrziere prin compensare, *prin confuziune*, prin remitere totală sau parțială a datoriei, prin novatie, prin convertire a datoriilor în cote-părți din capitalul statutar al debitorului sau în acțiuni, prin convertire în acțiuni a obligațiilor și a altor titluri de valoare, prin alte modalități legale de stingere a creanțelor”. Specificarea impusă de lege pentru confuziune decurge din necesitatea unei evidențe clare a patrimoniului persoanei juridice.

O problemă esențială a aplicării confuziunii în cazul insolvenței este stabilirea circumstanțelor în care aceasta poate interveni pentru o persoană juridică care se află în incapacitatea de a-și onora obligațiile de plată, care a fost constatată prin act judecătorec de dispoziție.

Cercetătoarea autohtonă Irina Țononva, analizînd confuziunea în general, menționează că între persoane juridice confuziunea intervine în cazul reorganizării acestora. Astfel, dacă două persoane juridice supuse comasării prin absorbție sau fuziune există în raport obligațional, aceasta se stinge ca urmare a faptului că persoana juridică rezultată din comasare a devenit, în cadrul aceluiași raport de obligație, și debitoare, și creditoare. Tot astfel, în cazul divizării unei persoane juridice, dacă o parte a patrimoniului acesteia este atribuită unei alte persoane juridice, față de care persoana juridică divizată era debitoare sau creditoare, obligația se stinge, dacă în acea parte a patrimoniului se află cuprinsă creanța sau datoria respectivă. Confuziunea poate să se producă pentru totalitatea sau pentru o parte din creanță, după



cum i se transmite succesorului totalitatea sau o parte din drepturile și obligațiile autorului său” [7, p. 203]. Prin urmare, dat fiind faptul că orice reorganizare a persoanei juridice poate avea loc pînă la intentarea procedurii de insolabilitate, precum și în cazul cînd se decide restructurarea (art. 190, alin. 5, lit. „d” din Legea insolabilității), condițiile confuziunii pot interveni afit pînă la intentarea procedurii de insolabilitate, cît și după aceasta.

O inadvertență admisă de legiuitorul moldav privind confuziunea în procedura insolabilității a fost strecurată în conținutul prevederilor art. 165, alin. (2) din Legea insolabilității a RM. Vedem inoportună confuziunea de a fi obiectul tranzacției în perioada de observație a debitorului, în procedura de insolabilitate, în procedura falimentului sau în procedura de restructurare. Potrivit art. 165, alin. (2) din lege, „cu acordul individual al creditorului, tranzacția poate să conțină dispoziții de stingere a obligațiilor debitorului prin compensare și prin confuziune (...)”. În urma analizei prevederilor expuse, apare întrebarea: Cine este creditorul care poate da acordul său individual la confuziune atunci cînd debitorul este cel care întrunește calitatea de creditor și cea de debitor? Atunci cînd are loc confuziunea, debitorul are deja și calitatea de creditor în privința datoriei, iar creditorul inițial nu poate interveni pentru a dispune operarea confuziunii.

În urma evidențierii inadvertenței admise de legiuitorul moldav în art. 165, alin. (2) din Legea insolabilității a RM, propunem *de lege ferenda* de a exclude din alin. (2), art. 165 al sintagma „prin confuziune”.

**Concluzii.** Ambele moduri de stingere a obligațiilor au un element comun ce le caracterizează – întrunirea în același timp a calității de creditor și de debitor de către subiectul raportului obli-

gațional, dar în același timp comportă particularități specifice lor, în particular acestea există în privința confuziunii potrivit Legii insolabilității a RM.

La aplicarea confuziunii ca mod de stingere a obligațiilor în procedura insolabilității urmează a se lua în considerare modalitatea de operare a acesteia pentru orice raport juridic obligațional, dar și de a ține cont de faptul că în cazul insolabilității stingerea unei obligații prin confuziune trebuie să fie specificată într-un act expres, cum ar fi planul procedurii de restructurare.

Inadvertența evidențiată de către noi direcționează legiuitorul moldav în vederea optimizării Legii insolabilității în aplicarea confuziunii ca mod de stingere a obligațiilor.

Recenzent:

**Nicolae SLUTU,**  
doctor în drept,  
lector universitar

### Referințe bibliografice

1. Codul civil al Republicii Moldova, nr. 1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Directiva nr. 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemul de plăți și decontare a titlurilor de valoare. În: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, 11.6.1998, nr. L 166/45, p. 36 (total 33-38). [www.bnr.ro/files/d/Plati/directive\\_98-26-CE.pdf](http://www.bnr.ro/files/d/Plati/directive_98-26-CE.pdf) (vizitat 15.07.2014).
3. Hamangiu C. și alții. *Tratat de drept civil român*. Vol. II, București: Ed. ALL Beck, 2002, 796 p.
4. Legea Republicii Moldova a insolabilității, nr. 149 din 29.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.09.2012, nr. 193-197/663.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la faliment, nr. 851-XII din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr. 1/10 (abrogat).

6. Legea României nr. 85/2006 privind procedura insolvenței. <http://www.unpir.ro/downloads/legislatie/4%20Legea%20nr.%2085%20din%202006%20privind%20procedura%20insolventei.pdf> (vizitat 17.07.2014).

7. M. Buruiană, O. Efrim, N. Eșanu, coord. *Comentariul Codului civil al Republicii Moldova*. Vol. II. Chișinău: Arc, 2006, 1356 p.

8. Macovei G. *Procedura aplicabilă persoanelor insolabile. Evoluție și tendințe moderne*. În: *Dreptul privat ca factor în dezvoltarea relațiilor economice. Tradiții, actualitate și perspective*. Conferință științifică cu participare internațională. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2014, p. 254-261.

9. Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1346 din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență. <http://www.just.ro/Portals/0/CooperareJudiciara/LegislatieComunitara/1346%20insolventa.pdf> (vizitat 15.07.2014).

10. Roșca N., Baieș S. *Dreptul afacerilor*. Ed. a 3-a. Chișinău, 2011, 576 p.

11. Turcu I., Andreea S. *Dreptul insolvenței – fiica rebelă a dreptului civil*. În: *Phoenix, revista de insolvență*, nr. 40-41, 2012, p. 36-42.

12. M. Егорова. *Правовая сущность зачета*. В: *Хозяйство и право*, 2011, № 10, с. 137-144.

13. Н. Ларина. *Зачет в процедурах банкротства*. В: *Хозяйство и право*, 2004, № 7, с. 72-74.

14. Фахретдинов Тимур Рясихович. *Проблемы применения зачета в гражданском праве*. Дис... канд. юрид. наук. Казань, 2006, 188 с.